

Innspill fra Møre og Romsdal Bondelag til Jordbruksforhandlingene 2021

Oppsummering over de mest prioriterte tiltakene

For å nå målene i landbrukspolitikken må vi opprettholde antall bønder, og bonden må kunne ha levelig inntekt av ett årsverk uansett produksjon. Inntektsforskjellene mellom ulike produksjoner må også utjevnes. For å sikre rekruttering, og for å løfte inntektsmulighetene i næringen, må inntektsgapet mellom jordbruket og andre grupper i samfunnet reduseres.

Selv om regjeringen skulle legge mye penger på bordet, bør vi bare inngå en avtale som bevarer kanaliseringspolitikken.

1. Inntektsramme

Våre satsingsområder er:

1. Inntekta må opp for alle produksjoner og bruksstørrelser.
2. Ku og geitemelk: Kvoteleieordning og de konkurransepolitiske virkemidlene i PU-ordningen må avvikles.
3. Storfekjøtt: Nytt tilskudd til ku med kalv på beite i ammekuproduksjonen. Driftstilskudd oppføringsenheter innkjøpt kalv 500 kr pr dyr i sone 5B-7.
4. Økt distriktstilskudd for svin og småfe i sone 5B-7
5. Styrking av distriktvirkemidlene i grønt, frukt og bær på Vestlandet.
6. Velferdsordninger ved svangerskap og fødsel må forbedres.
7. Kostnadene til jord- og kvoteleie må tas med i beregningen av inntekt.
8. Avkastning av egenkapital må trekkes fra det som nå beregnes som vederlag til arbeid og egenkapital i grunnlagsmaterialet.
9. Fjerne telledato for dyr. Bruke tall fra husdyrkontrollen som grunnlag for telling og unngå uheldige konsekvenser av faste datoer i løpet av året.

Markedsregulering, import og pris

- Importvernet må styrkes.
- Handlingsrommet som tollvernet gir, må utnyttes.
- Det må ikke inngås handelsavtaler som innebærer økte importkvoter.
- Styrking av markedsbalanseringsordningene må prioriteres høyt.

Budsjettoverføringer

Budsjettmidler skal brukes til å utjevne driftsvansker som størrelse, område og produksjon. Utviklingen i produksjon og inntekter i vestlandslandbruket viser at det er nødvendig å øke bruken av budsjettmidler i disse distriktene. Det siste året har pris hatt negativ utvikling, noe som rammer større produsenter mest. Dette må kompenseres ved høyere distriktstilskudd.

Velferdsordningene må styrkes kraftig. Spesielt må ordningene i forbindelse med svangerskap og fødsel forbedres. *Viser til eget notat fra selvutnevnt arbeidsgruppe i Møre og Romsdal.*

Selv om løsdriftskravet er utsatt til 2034 er det fortsatt stort behov for å følge opp med en flerårig og forutsigbar investeringspakke for ombygging. Det er stort behov for investeringer og vedlikehold også i andre deler av landbruket. Økte midler til investeringer må derfor komme *utenfor* jordbruksavtalen.

Struktur

Det skal være gårdens og området ressurser som skal legges til grunn for driftsomfanget.

Bondelagets Servicekontor AS

Postadresse: Fannestrandveien 63. 6415 Molde	Besøksadresse: Fannestrandveien 63. Molde	Telefon: 71 20 28 90	Mobil: 952 52 288	E-postadresse More.romsdal@bondelaget.no
Møre og Romsdal Bondelag	Org.nr.: 939678670	Bankkonto:	8101.05.12891	Internet:
Bondelagets Servicekontor AS	Org.nr.: 985063001 MVA	Bankkonto:		www.bondelaget.no/moreogromsdal

Distrikt

Distriktstilskuddene treffer distriktene godt og ivaretar alle bruksstørrelser. Det må derfor økes. For å utvikle landbruket i distriktene kreves inntektsøkning og målrettede investeringer som er tilpasset distriktslandbruket.

Driftsvansker

Det er viktig å få på plass et driftsvansketilskudd. Et tilskudd til skifter under 3 daa kan være en løsning sammen med å øke tilskuddet til bratt areal.

2. Avlingsskade

Det må jobbes videre for å få på plass gode ordninger for beregninger av avlingskader. Vi ser store utfordringer med å bruke normtall for å beregne avlingskadeerstatning. Erstatningsordning for beiteskader av hjortevilt og gås må på plass.

3. Storfekjøtt - ammeku

Markedssituasjonen for storfekjøtt viser stor underdekning. **Økningen må skje i grasdistriktene.** Driftsgranskingene viser negativ økonomisk utvikling i ammekuproduksjonen – kr 80 000 for Vestlandet fra 2015 til 2019.

Konkrete forslag:

- Nytt beitetilskudd til ku med kalv.
- Pyramidetilskudd for ammeku i sone 5–7. Toppen bør nås på 40 ammekyr. Hver bruksenhet kan bare få ett pyramidetilskudd.
- Økning i sats på driftstilskudd ammeku til 5000 pr ku for de første 25 i sone 5–7. For kyr over nr. 25 økes satsen til 4000.
- Driftstilskudd på kr 500 per dyr for rene oppføringsbesetninger i sone 5-7.
- Husdyrtilskudd til ammeku økes med kr 200 per dyr. For øvrige storfe økes med kr 100.
- Innfrakttilskuddet på slakt må økes i områdene med svakest produksjons- og inntektsutvikling.
- Tilskudd til avlsarbeid innen kjøttfe må økes betraktelig, spesielt for å avle fram dyr som utnytter grovfôr og beite godt.

4. Småfe

Økonomien i saueholdet trenger et løft, og det må samtidig arbeides for å opprettholde markedsbalanse.

Konkrete forslag

- Økning på 100 kr per dyr i utmarksbeite. Kravet til beitetid på utmark økes til 8 uker med unntak for de som blir pålagt tidlignsanking.
- Kravet til kvalitetstilskudd senkes fra O+ til O og satsen reduseres, og at de frigitte midlene brukes til å styrke satsene i husdyrtilskuddet. Samtidig innføres vektgrense på lam på 14 kg for å få kvalitetstilskudd.
- Husdyrtilskudd: Det skal lønne seg å levere kvalitet og en vare som forbrukeren etterspør. Vi ber om at det utredes en ordning der støtten vris mot produsert vare / kg.
- Sauens rolle som landskapspleier må verdsettes høyere.
- Jerv og gaupe: Antall ynglinger må ned på bestandsmålet. Dette er statens sitt ansvar.
- Oppfôring av kje kan være en stor ressurs. I dag gis det tilskudd på kr 300 til kje over 3,5 kg. Vi ønsker å øke tilskuddet til kr 500 per kje med vektgrense 5 kg.

5. Svinekjøtt

Første prioritet er å bevare og utvikle markedreguleringsmulighetene. Det er viktig å styrke svinemiljøene i distriktet.

Konkrete forslag

- Målprisen må økes med kr 1,70.

- Distriktstilskudd på gris må økes.
- Økt dyretallsstøtte for de første purkene og for de første slaktegrisene. Dette vil styrke svinenæringa i distriktene.
- Innfrakttilskuddet på slakt i distriktene må økes.
- Økonomisk kompensasjon ved sanering til SPF og helsefremmende tiltak må forsterkes til kr 5000 per årspurke. Tilskudd til sanering til SPF er viktig også for å oppnå landbrukets klimamål.

6. Egg og kylling

Det er svært viktig at distriktstilskuddet på egg ikke blir ytterligere redusert. Eventuell vekst i eggproduksjonen må skje i distriktene.

7. Ku- og geitemelk

Det må være norsk melk i meieriproduktene som blir solgt i Norge. Vi må sikre at den aktive melkeprodusenten eier melkekvoten selv. Inntekten må opp for alle bruksstørrelser.

Konkrete forslag

- Distriktstilskudd melk må økes i sone 5–7.
- Målprisen for melk økes forsiktig i tråd med markedsregulators anbefalinger.
- Driftstilskudd til melkekyr og melkegeit økes med 20 000 kroner.
- Kvoteleie begrenses til 5 år (vi henviser til vårt innspill til kvoteordningen i 2020).
- Frigjorte midler i prisutjevningsordningen (PU), fra eksportstøtte til Jarlsberg, må brukes til å styrke konkurransekrafta til norsk melk. De konkurransepolitiske ordningene i PU-ordningen svekker konkurranseevnen til norsk melk og må avvikles.
- Husdyrtilskuddet på kr 200 for de første 125 geitene må økes, og utmarksbeitetilskuddet må økes med kr 100 per geit. Dette for å kompensere lavt forholdstall over lang tid.
- Det må være et mål å øke forbruket av geitmelksprodukter i markedet slik at hele grunnkvoten for geitmelk kan leveres.

8. Grønnsaker, frukt og bær

Inntekten må opp. Distriktsvirkemidlene er avgjørende for både grønnsaker, frukt og bærproduksjonen på Vestlandet.

Konkrete forslag

- Styrk distriktstilskuddet for bær i sone 4–7 ved å heve det opp på nivå med moreller i sone 5.
- Innfør ekstra tillegg på fem kroner per kilo i distriktstilskudd til bringebær og jordbær til industri.
- Splitt sone 5 i 5A og 5B for arealtilskudd for frukt, bær og grønnsaker. Samme soneinndeling av sone 5 som for grovfôr.
- Arealtilskuddet for frukt og bær må styrkes i sone 5B–7. Løft arealtilskuddet til bær i sone 5B–7 til samme nivå som tilskuddet til frukt i samme soner.
- Det må innføres økonomiske tiltak som sikrer godkjenning av plantevernmidler for små kulturer. Godkjenning av plantevernmidler må ha samme praksis som i våre naboland.
- Sagaplant og Graminor må tilføres midler for å sikre produksjon av sykdomsfritt norsk plantemateriale.
- Styrk satsingen på grønnsaker i Vestland og Møre og Romsdal med målrettet prosjekt på markedshager. Det vil si grønnsaksproduksjon med mange sorter på mindre areal rettet mot direktealg.
- Det må innføres tak på arealtilskudd innen frukt, bær og grønnsaker.
 - Bær: Høyeste sats opp til 50 dekar redusert sats fra 50 dekar til 100 dekar. Tak = 100 dekar
 - Frukt: Høyeste sats opp til 50 dekar redusert sats fra 50 dekar til 100 dekar. Tak = 100 dekar
 - Grønnsaker: Høyeste sats opp til 100 dekar redusert sats fra 100 dekar til 200 dekar. Tak = 200 dekar
- Det må innføres en offentlig regulering av produksjonsavtaler i grønn sektor for å opprettholde produksjon av potet og grønnsaker i hele landet, og for å rekruttere nye produsenter inn i næringen.

9. Korn og kraftfôr

Det er viktig å stimulere kornøkonomien for å sikre kanaliseringspolitikken. De marginale kornarealene må prioriteres.

Konkrete forslag

- Arealtilskuddene må økes i trappetrinn.
- Sett i forhold til ordinær sats økes arealtilskuddet med kr 100 per dekar på bruk som har fra 0 til 400 dekar med korn. På bruk som har fra 400 til 800 dekar korn, øker arealtilskuddet med kr 50 per dekar, og på bruk som har over 800 dekar korn, er arealtilskuddet uforandret.
- Arealtilskudd for sone 4 og 5 bør økes med kroner 100,- per dekar.
- Det innføres et småskiftetillegg under 5 dekar.
- Vi anbefaler en liten økning i kornprisen, men forutsetter at prisnedskrivningstilskuddet brukes til å skrive ned økningen i kraftforprisen til å begrenses til den generelle prisøkningen.
- Fraktstøtteordningene for korn og kraftfôr må styrkes.
- Det innføres et nytt arealtilskudd – til olje- og proteinvekster. Dette må være så stort at det er lønnsomt på linje med korn.

10. Grovfôr og beite

Vi ønsker at større del av fôret til drøvtyggere skal være grovfôr. Det er fortsatt behov for økning i beitetilskuddene.

Konkrete forslag

- Graderte satser for ulik lengde på beitesesongen på innmark for storfe, for eksempel 50 % tilskudd ved 8 uker, 100 % for 12 uker og 120 % for 16 uker. Forslaget gjelder for vårt område, og kan være annerledes i andre deler av landet.
- Det generelle beitetilskuddet for innmark og utmark økes med kr 100 per dyr i hele landet.

11. Investeringer

Den totale potten for investeringsmidler må økes vesentlig. Økningen i investeringsmidlene må komme utenfor jordbruksavtalen.

Konkrete forslag

- Små og mellomstore bruk til fornying av driftsapparatet, samt nye dyrevelferdskrav.
- Storfekjøttproduksjon i sone 5-7
- Investeringer med tanke på bedre utnyttelse av husdyrgjødsel.
- Investeringer i frukt og bær dyrking.
- Investeringer knyttet til lokalmat og reiseliv basert på gardens ressurser.
- Investeringer til fornybar energi.
- Investeringsfond må innføres, eventuelt med prioritering av miljø- og klimatiltak.
- De fylkesvise tildelingene må være så store at maksrammene for tilskudd kan utnyttes.
- Tildelingskriteriene må gjøre det mulig å søke om investeringer uten å øke produksjonen.

12. Velferdsordninger

Landbruket må ha velferdsordninger som kan konkurrere med andre næringer. Det er spesielt viktig for å styrke rekrutteringen. *Viser til eget notat fra selvutnevnt arbeidsgruppe i Møre og Romsdal.*

Konkrete forslag

- Sykeavløsningen må dekke faktiske kostnader. Dagsatsen må heves til kr 2000.
- Øremerkede midler til ferie- og fritidsavløsning må videreføres. Taket må heves til kr 100 000. Satsene per dyr står uendret med unntak av ammeku. Den økes til kr 1400 per ku.
- Kunnskap om tilskuddsordninger ved svangerskap og sykdom må økes hos bønder, landbrukskontor og NAV.

13. Økologisk landbruk

Vestlandet har forutsetninger for å produsere en stor andel av frukt og grønt, samt kjøtt og melk, men skal vi øke økologisk produksjon, må staten være villig til å bruke midler på dette. Den nasjonale produksjonen må dekke etterspørselen.

14. Dyrevelferd

Obligatoriske veterinærbesøk eller målrettet rådgiving er det beste tiltaket for å sikre god nok dyrevelferd. Bondelaget må ta større eierskap til definisjoner av og krav til god dyrevelferd. Beitebruk og dyrehold bør oppfølges bedre av kontrollorgan. Dette har med vår legitimitet å gjøre.

15. Klima

Bonden har nøkkelen til å redusere utslippene i landbruket. Vi må velge tiltak og løsninger som bonden er motivert for og i stand til å gjennomføre. Midlene til å støtte klimatiltak på gården må komme utenom jordbruksavtalen.

Konkrete forslag

- Drenering er et effektivt klimatiltak. Det må gis tilskudd på 50 prosent av godkjent kostnadsoverslag.
- Tilskudd til mer effektiv og klimavennlig lagring og spredning av husdyrgjødsel er også et viktig tiltak.
- Det må legges bedre til rette for solcellleanlegg på gårdsbruk. Både investeringsmidler og regelverk for omsetning av overskuddsenergi.
- Bondelaget må jobbe aktivt for at karbonlagring i skog må telle med i klimaregnskapet. Dette må likevel ikke bli en sovepute for det videre klimaarbeidet.

16. Annet

Skatt/avgifter/avskrivninger/fond

Salg av tilleggsjord til bruk i aktiv drift skal være fritatt for beskatning. Vi må få strengere priskontroll ved salg av landbrukseiendommer.

Det bør etableres en ordning med fondsavsetning til investeringer etter modell av skogbruket.

Forskning og utvikling

Det må opprettes et nasjonalt nettverk for koordinering og brukerstyrt forskning for jordbruket etter modell av Grønn Forskning Midt-Norge. Det settes av tre millioner i året i fem år i årets jordbruksforhandlinger.

I arbeidet med regional og nasjonal landbruksmelding i 2017 ble det avdekket et behov for oppdaterte kunnskaper om verdiskapning som kan brytes ned på regionalt og kommunalt nivå. Kloke beslutninger og strategiske veivalg er til enhver tid avhengig av oppdatert kunnskap.

Gjennom aktivt forskningsarbeid har mye ny kunnskap om alveld blitt avdekket de siste årene. Det er behov for å teste om nye medisiner virker over flere år. Det må prioriteres penger til å slutføre dette viktige arbeidet.

Diverse

Det er viktig at RÅK-ordningen videreføres.

Ett årsverk i landbruket er 1840 timer. Dette er utdatert, og timetallet for et årsverk bør settes til 1750 timer som for arbeidstakere.

Styrk antall bier til pollinering. Innfør et geografisk målrettet tilskudd til pollineringsbirøkt. Øk tilskuddet per bifolk med 100 kroner.

Økte midler til skogdrift i bratt terreng – taubanedrift

I forkant av styremøtet i Møre og Romsdal Bondelag 2. mars 2021 på Seilet Hotell i Molde om uttale til jordbruksforhandlingene møtte fylkesstyret representanter fra 5 regionale samvirke- og landbruksorganisasjoner på Teams som la frem sine viktigste saker og prioriteringer.

Øverst fylkesstyret rundt bordet fra venstre: organisasjonssjef **Nina Kolltveit Sæter**, fylkesleder **Konrad Kongshaug**, Averøy, styremedlem **Anna Håland Berget**, Rauma, styremedlem **Hilde Kjersem Kolberg**, Hustadvika, rådgiver **Atle Frantzen**, nestleder i Bygdekvinnelaget, **Liv Borghild Hildre**, Vestnes, styremedlem **Petter Melchior**, Fjord og 1. vara **Audun Skjervøy**, Fjord. Nestleder **Odd Bjarne Bjørdal**, Ørsta, deltok på styremøtet via Teams.

Bildet nederst: Oppe f.v. fylkesleder i Norsvin, **Ole Per Nøsen**, Hustadvika og konsernstyremedlem i Nortura, **Olav Håkon Ulfnes**, Aure. Nederst f.v.: Medlem i Tine eierutvalg, **Vegard Smenes**, Averøy, konsernstyremedlem i Felleskjøpet, **Wenche Ytterli**, Rauma og til høyre fylkesleder i Sau og geit, **Ronald Slemmen**, Hustadvika. (Foto: Arild Erlie)